

grotere klimcapaciteiten beschikkende nieuwkomers bezet. Van beide was bekend dat deze reeds in de buurt aanwezig waren. De Wasbeerhond op 5 km afstand (VERGOOSSEN & BACKBIER, 1993) en de Wasbeer met een worp in 1992 op 4 km van de huidige vindplaats. De Wasbeerhond wordt verdacht van het verdringen van Vossen uit hun leefgebieden. Om mogelijke predatie van dieren in nestkas-

ten in de toekomst minder gemakkelijk te maken is geadviseerd (en inmiddels uitgevoerd) deksels met draad op nestkasten vast te klemmen of de kasten te verplaatsen naar bomen met een gladde schors, met name naar jongere Beuk en Haagbeuk. Een andere mogelijkheid is deksel en rand van de nestkasten te doorboren en het deksel vervolgens met een metalen pen vast te maken aan de nestkast.

LITERATUUR

LAGONI-HANSEN, A., 1981. Der Waschbär. Verlag Dieter Hoffmann, Mainz.

NIETHAMMER, J. & F. KRAPP, 1993. Handbuch der Säugetiere Europas. Band 5, Raubsäuger - Carnivora (Fissipedia), Teil I: Canidae, Ursidae, Procyonidae, Mustelidae I. AULA-Verlag, Wiesbaden.

VERGOOSSEN, W. & L. BACKBIER, 1993. Waarnemingen van de Wasbeerhond in Limburg. Natuurhistorisch Maandblad 82 (2): 36-41.

J. Pöschkens & L. Backbier
Zoogdierenwerkgroep

BOEKBESPREKINGEN

DE HORIZON IS VERDER

JAN VAN GELDEREN, 1993. Met foto's van de auteur en een voorwoord van Pieter Winsemius, voorzitter van Natuurmonumenten. Uitgeverij Schuyt & Co, Haarlem 1993. 160 blz., prijs f 27,50. ISBN 90-6097-339-9.

Als je een titel van een boek leest, waardoor je aan het denken wordt gezet, blijf je toch even stilstaan bij de betekenis ervan. Je zou hier de titel zo kunnen interpreteren, dat jouw horizon van natuurkennis als het ware steeds verlegd wordt. Die indruk krijg je tenminste bij het lezen van de natuurimpressies die Jan van Gelderen, o.a. bekend van zijn wekelijkse "natuur-in-een-notedop" stukjes in het Algemeen Dagblad en schrijver van enkele vogelboeken, hier treffend schildert. Hij laat de lezer kennismaken met onder meer gloeiend hete duinen, vrieskoude oerbossen, stille wandelweggetjes, eindeloze watervlaktes en zoemende moerassen. Steeds staat de verwondering van de mens over de natuur voorop. Aan de hand van een reis door alle jaargetijden, waarbij hij begint in de maand september en het jaar daarop er ook weer eindigt, legt hij een behoorlijk deel van de bewegende natuur, dus niet de gedragsloze plantenwereld onder de loupe. Daarbij beperkt hij zich niet alleen tot onze landsgrenzen, maar dringt zelfs door tot diep in Polen waar hij op zoek gaat met een kenner, een 74-jarige oud-bosbouwer naar de bosbizon of Wisent, waarbij hij op een meesterlijke manier bij de neus genomen wordt door hun "verdwintruc". Of wanneer hij "onze" Veldleeuwergoed vergelijkt met zijn Poolse evenknie in een weilandje waar nog van pure stilte te genieten valt. Vogels komen het meeste aan bod in deze verhalenbundel en verder duiken er ook nog onder andere zeehonden, spinnen, bijen, zweefvliegen, schaatsenrijders en krabben in uiteenlopende hoedanigheden op. De meestal korte verhalen gaan hier vaak verder dan alleen maar een gedragsportret van een dier.

Zoals een goed journalist betaamt zijn ze ook nog eens informatief, zodat er nog aardig wat nieuws onder de zon is voor de niet zo ingewijde liefhebbers, hoewel ik denk dat er hier en daar voor fanatiekelingen ook nog het een en ander te verhapstukken valt.

Het is een zeer lezenswaardig verhalenboek geworden, waarbij de bewerkte reportages voor de krant geen afbreuk aan de uitstralingskracht van het geheel doen. Dat je met telegramstijl hoge ogen kunt scoren heeft Pedro Rademacher iedere keer opnieuw bewezen met zijn natuurbijdragen in De Limburger. De mooiste, boeiendste verhalen uit dit boek voor mij waren: De moeilijkste draad, De heilige koe, Er komt een haan jullie kant op, Harde kaken, Nakomertje, Fred en Hoe edel is het hert. Er is voor elk wat wils. Kortom een natuurbeleving waarbij je niet zelf hoeft te lijden onder een verzengende zon of een nijldieprieuskou en toch uren onder de pannen bent.

R. Steverink

DE NEDERLANDSE BLADMOSSEN

TOUW, A. & W. RUBERS. Stichting Uitgeverij KNNV. Natuurhistorische Bibliotheek nr. 50. 532 blz., geïllustreerd (verspreidingskaartjes en enkele tekeningen). ISBN 90-5011-027-4.

Met het verschijnen van "De Nederlandse Bladmossen", geschreven door A. Touw en W. Rubers, is een periode uit de geschiedenis van het onderzoek aan mossen in Nederland afgesloten. Dat was het tijdperk dat alleen de universitair gevormde specialist toegang had tot de wereld van de mossen. In dat tijdperk was immers de studie van deze groep van plantesoorten voorbehouden aan een select groepje academici, die dank zij hun binding met universitaire diensten en apparatuur zich hiermee in hun ivoren toren konden bezig houden. Vanaf nu kunnen geïnteresseerde leken dat ook.

Dit "democratiseringsproces" in de wetenschap begon eerder: al in 1966 verscheen de (platen) "Atlas der Nederlandse Bladmossen" die na enige herdrukken vervangen werd door een "Nieuwe Atlas van de Nederlandse Bladmossen". In 1980 verscheen, eveneens getekend door Landwehr, de (platen) "Atlas van de Nederlandse Levermossen". Kort daarna, in 1982, het determinatiewerk "Beknopte flora van de Nederlandse Blad- en Levermossen", dat in nauwe samenwerking met de beide platenatlassen ontstond. Een verspreidingsatlas ontbrak nog en daarin voorziet "De Nederlandse Bladmossen". Overigens is dit kloek boekwerk van zo'n 532 pagina's tekst in kleine druk, méér dan alleen een verspreidingsatlas. Het bevat eveneens determinatietabellen en verwijst, bij de bespreking van elke soort, tevens naar illustraties van de betreffende soort, vermeldt diens areaal, voorkomen in Nederland, oecologie, fertiliteit en literatuur. Kortom, een standaardwerk dat nu eens niet geschreven is voor dat handjevol academici maar voor een groter publiek dat nu, "gewapend" met bovengenoemde handboeken en voorzien van een loupe die 10-20 keer vergroot (een omgekeerde verrekijker kan zelfs als zodanig gebruikt worden), ook van deze buitengewoon vormenrijke en oecologisch interessante groep van groene sporeplanten kunnen kennis maken en daarvan kunnen genieten. Het is niet toevallig dat de bovengenoemde serie handboeken (mede) uitgegeven is door de KNNV te Utrecht en aldaar ook (met korting) verkocht wordt. De Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging is een organisatie die, net als het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, een grote bijdrage levert aan het hierboven genoemd "democratiseringsproces" wat betreft de kennis van de natuur. Dat dit zoden aan de dijk zet moge blijken o.a. uit het feit dat onlangs binnen ons Genootschap een Mossenstudiegroep werd opgericht....

Henk Hillegers